

Ігнатенко В.Ю.

асистент кафедри фінансів

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

М. Полтава, Україна

МІСЦЕ ТА РОЛЬ БЮДЖЕТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ У СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Для забезпечення економічного зростання регіону в цілому і окремих його ланок важливим є розв'язання питання щодо здатності регіону мобілізувати фінансові ресурси та використати їх з найбільшим соціальним і економічним ефектом напрямку. Для цього необхідно визначити відмінність між потенційно можливими фінансовими ресурсами і тими, що є в наявності.

Певною мірою різні аспекти питання потенціалу регіону досліджено вітчизняними і зарубіжними вченими, але їх праці в основному містять аналіз окремих параметрів фінансової і податкової системи без визначення їх суттєвих зв'язків з бюджетним потенціалом. Так, податкові аспекти розглянуті у працях таким відомих зарубіжним вчених як Сміт А., Рікардо Д., Міль Дж., Вагнер Р.. Дослідження фінансового і податкового потенціалу знайшло своє відображення у працях українських вчених: Каламбет С.В., Шумської С.С., Чуницької І.І., Опихана Н.Є., Загороднього А.Ф. та інших. Деякі аспекти бюджетного потенціалу зазначені в працях російських вчених: І.Ю. Труніної, Т.Ф. Юткіної, А. В. Коломійця і А.Ф. Мельника та інших.

Незважаючи на значний науковий доробок з питань формування фінансових ресурсів регіону, проблематика формування бюджетного потенціалу в умовах бюджетно-податкових реформ висвітлена недостатньо повно та всебічно. Сутнісні характеристики поняття «бюджетний потенціал регіону» розглянуто доволі фрагментарно, що зумовлено наступними особливостями:

- абстрактність поняття «потенціал» та неможливість чіткого визначення його межі зумовлює звуження даного поняття до фактичних (наявних) ресурсів та їх оцінку;
- відсутність логічних схем дослідження змісту поняття «бюджетний потенціал регіону» унеможливує формування єдиної думки стосовно даної категорії;
- ототожнення тлумачення різних за змістом понять, наприклад, «бюджетний потенціал» практично замінюється такими категоріями як «фінансовий потенціал» та «податковий потенціал»;
- невизначеність ролі та місця бюджетного потенціалу у соціально-економічному розвитку регіону.

Дослідивши погляди різних вчених на поняття «потенціал» визначено різні підходи до трактування його сутності. Так, Миско К.М. розглядають потенціал з погляду можливостей [5]; Овсянников С.В., Баутин В.М., Швець М.Ю. викори-

стовують ресурсний підхід [6]; Улезько А.В., Герасимчук З.В. та ін. поєднують ресурсний підхід та підхід з погляду можливостей [8;2].

Предметом нашого дослідження є економічний потенціал у частині його бюджетної складової. Саме рівень економічного розвитку в більшій мірі визначає можливості території акумулювати фінансові ресурси у відповідному бюджеті. Під економічним потенціалом розуміється здатність соціально-економічної формації досягнути у майбутньому поставлену перед суспільством мету при оптимальному використанні всіх видів ресурсів [7]. Безумовно, фінансова складова економічного потенціалу є однією із визначальних при оцінці загального стану економіки території, оскільки, з одного боку, має значний вплив на соціально-економічний розвиток території, а з іншого, навпаки, багато в чому залежить від рівня регіональної економіки. Однак досить часто фінансовий потенціал розглядається тільки як монетарна основа регіональної економіки, що звужує це поняття до бюджетного потенціалу [1]. Фінансовий потенціал являє собою сукупність фінансових ресурсів усіх суб'єктів фінансової системи, і саме це, на нашу думку, є однією з визначальних відмінностей його від бюджетного потенціалу, який являє собою сукупність фінансових ресурсів виключно органів місцевої влади. Крім того, фінансовий потенціал визначає інвестиційну привабливість приватного сектора господарювання території і перспективу її економічного розвитку. Що ж стосується бюджетного потенціалу, то він визначає привабливість капіталовкладень до бюджету розвитку певної території.

Дискусійність і неоднозначність трактувань бюджетного потенціалу в Україні зумовлена недостатньою розробленістю даної проблематики. Досить поширеним є визначення бюджетного потенціалу як обсягу власних доходів [3]. Оскільки основною метою формування бюджетного потенціалу є соціально-економічний розвиток відповідної території, то важливим є врахування не тільки власних, але і закріплених доходів. А. Лучка визначає бюджетний потенціал як бюджетні ресурси і бюджетні повноваження органів державної влади та місцевого самоврядування, що є не зовсім коректним, так як під бюджетними повноваженнями розуміють права і обов'язки, які визначені законодавчо і не можуть бути змінені, а тому використовують завжди в однакових обсягах [4].

Отже, на основі проведеного дослідження під бюджетним потенціалом регіону розуміється здатність органів державної влади та місцевого самоврядування акумулювати максимально можливі бюджетні ресурси із наявних та прихованих джерел з метою їх раціонального використання для досягнення соціально-економічного розвитку регіону у відповідних економічних, нормативно-правових, соціальних умовах.

Таким чином, бюджетний потенціал відображає не тільки фактичні, а й приховані можливості соціально – економічної системи регіону. Ступінь використання бюджетного потенціалу, дії, спрямовані на його зростання та розвиток, виступають також показником ефективності процесу управління. Ефективне управління бюджетною системою має бути спрямованим на розширення би-

зового потенціалу, але спочатку доречно провести оцінку можливостей досягнення цілей наявними ресурсами. Разом з тим можливості бюджетного потенціалу залежать від здатності елементів до саморозвитку, від рухливості зв'язків між ними, нарешті, від реакції на впливи зовнішніх факторів. При цьому важливо визначити граничні можливості бюджетної системи щодо розв'язання завдання в тих чи інших умовах зовнішнього середовища.

Література:

1. Возняк Г.В. Фінансовий потенціал регіону та проблеми його оцінки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rusnauka.com/15_APSN_2010/Economics>
2. Герасимчук З.В. Виробничий потенціал регіону: методика оцінки та механізми нарощення: монографія/ З.В.Герасимчук, Л.Л. Ковальська. – Луцьк ЛДТУ, 2003. – 242 с. 8
3. Зенченко С. В. Бюджетный потенциал региона и методические подходы к его оценке / С. В. Зенченко // Региональные проблемы преобразования экономики. – 2008. – №1. – С. 186-198.
4. Лучка А.В. Бюджетний потенціал фінансової незалежності місцевого самоврядування: автореф. дис... канд. екон. наук: спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / Андрій Васильович Лучка; Тернопільський національний економічний ун-т. – Тернопіль, 2009. – 20 с.
5. Миско К.М. Ресурсний потенціал регіона: теоретические и методические аспекты использования: монография/К.М. Миско.-М.: Наука, 1991.-94 с.
6. Овсянников С.В. Формулирование эффективных стратегий экономического потенциала предприятий молочной промышленности: монография/С.В. Овсянников, В.М. Баутин, М.Ю. Швец.–Воронеж: ВГТА, 2006.-176 с.
7. Талах В.І. Економічний потенціал регіону як об'єкт теоретичних досліджень: [Електронний ресурс] /Економічний форум// В.І. Талах. №1.-2011. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/portal/>
8. Улезько А.В. Стратегия формирования и тактика использования ресурсного потенциала сельскохозяйственного предприятия: монография/А.В. Улезько.- Воронеж, 2004.- 224 с.
9. Бюджетний Кодекс України: Закон України №2542-III від 21 червня 2001 року [Електронний ресурс] / Верховна Рада України: Спосіб доступу: zakon.rada.gov.ua
10. Дані про чисельність населення адміністративно-територіальних одиниць Полтавської області: за даними головного управління статистики в Полтавській області [Електронний ресурс].- Спосіб доступу: <http://www.poltavastat.gov.ua>
11. Зенченко С.В. Формирование и оценка регионального финансового потенциала устойчивого развития экономики территории: теория и методология: автореферат диссертации на соискание д.э.н. специальность 08.00.05 «Экономика»

мика управління народним господарством: регіональна економіка»/ Светлана Вячеславовна Зенченко.-Ставрополь, 2009.-25 с.

12. Каламбет. С. Податковий потенціал у механізмі регулювання економіки: автореферат дисертації на здобуття к.е.н. спеціальність 08.04.01/ С. Каламбет.- Донецьк, 2004.- 32с.

13. Коломиєць А.Л. Анализ концептуальных подходов и методов оценки налогового потенциала регионов/ А.Л. Коломиєць // Налоговый вестник. – 2000. – №2. – С.3-5.

14. Косаріна В. П. Теоретичні аспекти бюджетного потенціалу органів місцевого самоврядування/ В. П. Косаріна, В.Ю. Ігнатенко // Економіка: проблеми теорії та практики: Збірник наукових праць.-Випуск 257: В 7 т.-Т 3.-Дніпропетровськ: ДНУ, 2009.-296 с.;

15. Меламед М. Валовий внутрішній продукт України та його податковий потенціал/М. Меламед// Вісник національного банку України.-2005 рік, №5.- с.26

16. Мірчев О. В. Розвиток податкового потенціалу в умовах трансформації бюджетної системи України : автореферат дисертації на здобуття к.е.н. спеціальність 08.04.01/ О. В. Мірчев. – Ірпінь, 2006. – 199арк.

17. Місцеві фінанси: [навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц.] / М.А. Гапонюк, В. П. Яцота, А. С. Буряченко, А. А. Славкова]. – К.: КНЕУ, 2002. – 184 с

18. Опихана Н.С. Регіональний податковий потенціал в Україні/ Н.С. Опихана //Фінанси України №2, 2004р.-С. 122-125.

